

ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุข

ประจำหมู่บ้านในจังหวัดตาก

Factors affecting dengue fever prevention and control behavior among village health volunteers in Tak Province

ดร.ไทยบุญยงค์ พ่วงพือภิชัย

Dr. Thaiboonyong Puangpeeapichai

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรม ป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านใน จังหวัดตาก เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า จากกลุ่มตัวอย่างจากกลุ่มตัวอย่าง 300 คน พบว่ากลุ่มตัวอย่างเป็น เพศหญิง ร้อยละ 88 อายุของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 46-55 ปี ร้อยละ 49.2 ระดับการศึกษา ของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับประถมศึกษาตอนปลาย ปลาย (ป.4 -ป.6) ร้อยละ 74.3 รายได้ต่อเดือน 3,000 - 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 42 ระยะเวลาในการปฏิบัติงานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน มากกว่า 5 ปี ร้อยละ 86.6 และการเข้าอบรมเรื่องโรคไข้เลือดออก เคย ร้อยละ 97.3 รายได้ต่อเดือนของ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ อยู่ในช่วง 3,000-5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 42 ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ปฏิบัติหน้าที่ มากกว่า 5 ปี ร้อยละ 86.6 และกลุ่มตัวอย่างการเข้าอบรมเรื่องโรคไข้เลือดออก เคยเข้าอบรม ร้อยละ 97.3 ความรู้เรื่องการควบคุม และป้องกันโรคไข้เลือดออกของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในระดับดีมาก คิดเป็นร้อยละ 91.33 รองลงมา อยู่ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 0.7 มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดีมาก ทศนคติต่อการควบคุมและป้องกันโรค ไข้เลือดออกของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ อยู่ในระดับคิดเป็นร้อยละ 97 อยู่ในระดับดีมาก และอยู่ในระดับ ปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 3 มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดี แรงจูงใจต่อการควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออก ของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ อยู่ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 66.5 รองลงมาอยู่ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 26.27 และพฤติกรรมการควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ อยู่ในระดับดีมาก คิด เป็นร้อยละ 88 รองลงมาอยู่ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 10.50 และอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 1.50 มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดี ตามลำดับ

คำสำคัญ : ปัจจัย, พฤติกรรมป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก, อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

Abstract

This research aimed to study the current situation, problems, related factors, and influencing factors on dengue fever prevention and control behaviors among village health volunteers (VHVs) in Tak Province. Data were collected using a questionnaire. The study sample consisted of 300 participants. The majority of respondents were female (88%) and aged between 46–55 years (49.2%). Most had completed upper primary education (Grade 4–6), accounting for 74.3%, and had a monthly income between 3,000–5,000 baht (42%). The majority had been serving as VHVs for more than five years (86.6%) and had attended dengue fever training (97.3%). In terms of knowledge about dengue prevention and control, most participants had a very high level of knowledge (91.33%), followed by a high level (0.7%), with an overall mean score in the "very good" range. Attitudes toward dengue prevention and control were mostly at a very good level (97%), and 3% at a moderate level, with an overall mean in the good range. Regarding motivation, 66.5% had a high level, followed by 26.27% with a good level. The behaviors related to dengue prevention and control were mostly at a very good level (88%), followed by good (10.5%) and moderate (1.5%), with an average score in the good range.

Keywords : Factors, preventive behaviors for controlling dengue fever, village health volunteers,

บทนำ

โรคไข้เลือดออกเป็นโรคที่เกิดขึ้นที่เป็นปัญหาทางสาธารณสุข ตลอดเวลาการแพร่ระบาดของโรคในแต่ละปี เป็นโรคติดต่อที่มีอยู่กลายเป็นพาหะนำโรค ถือว่าเป็นโรคที่เป็นปัญหาทางด้านสาธารณสุขของประเทศ ซึ่งมีการแพร่ระบาดทั้งปีโดยเฉพาะในช่วงฤดูฝน แต่ปัจจุบันพบว่าการระบาดตลอดทั้งปี มีการระบาดทั่วทุกภาคของไทยไม่ว่าชุมชนเมืองและชุมชนชนบท ในปัจจุบันพบว่าการระบาดกับทุกกลุ่มอายุ ยุ่งลายมักอาศัยอยู่ตามตามบ้านเรือน ในภาวะที่มีน้ำขังอื่น ๆ มีรายงานการระบาดในเขตร้อน และปัจจุบันยังพบว่าโรคไข้เลือดออกเป็นปัญหาของประเทศในแถบภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยเฉพาะประเทศไทย เนื่องจากพบไข้เลือดออกกระบาดสูงขึ้นทุกๆระยะ 3-5 ปี (กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2566)

ประเทศไทยเริ่มมีรายงานพบผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกครั้งแรกในปี พ.ศ. 2492 และพบการระบาดครั้งแรกในปี พ.ศ. 2501 พบการระบาดใหญ่ที่สุดในปีพ.ศ. 2530 มีรายงานผู้ป่วยสูงถึง 170,000 กว่าราย เสียชีวิต 1,000 กว่าราย หลังจากนั้นประเทศไทยมีแนวโน้มของการพบผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกเพิ่มขึ้น โดยในปีที่มีการระบาดใหญ่จะพบผู้ป่วยมากกว่า 100,000 ราย และเสียชีวิต 100 รายขึ้นไปโดยจะเริ่มมีแนวโน้มผู้ป่วยสูงขึ้นในเดือนเมษายน และสูงสุดในเดือน มิถุนายน - สิงหาคม ซึ่งเป็นฤดูฝน เดือนกันยายนจะเริ่มมีแนวโน้มผู้ป่วยลดลง แต่ถ้าหากช่วงปลายปีจำนวนผู้ป่วยไม่ลดลงและยังคงสูงลอย อาจทำให้เกิดการระบาดต่อเนื่องในปีถัดไปได้ (กรมควบคุมโรค ,2566) ในปี พ.ศ.2566 ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม - 5 ตุลาคม 2565 มีรายงานผู้ป่วยสะสม 27,912 ราย อัตราป่วย 42.18 ต่อประชากรแสนคน และพบผู้ป่วยเสียชีวิตแล้วทั้งหมด 25 ราย อัตราตาย ร้อยละ 0.07 ผู้เสียชีวิตส่วนใหญ่มีอายุมากกว่า 15 ปี จำนวน 19 ราย อายุต่ำกว่า 15 ปี จำนวน 6 ราย

โรคไข้เลือดออกระดับภาคที่มีอัตราป่วยสูงสุดในปี 2567 คือ ภาคเหนือ (อัตราป่วยเท่ากับ 92.61 ต่อประชากรแสนคน) รองลงมา คือ ภาคกลาง (อัตราป่วยเท่ากับ 31.88 ต่อประชากรแสนคน) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (อัตราป่วยเท่ากับ 24.79 ต่อประชากรแสนคน) และภาคใต้ (อัตราป่วยเท่ากับ 16.94 ต่อประชากรแสนคน) ตามลำดับ (กรมควบคุมโรค, 2566) สถานการณ์โรคไข้เลือดออกจังหวัดตาก (สำนักงานระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค, 2566) พบว่าในปี พ.ศ. 2566 จังหวัดตาก มีผู้ป่วยจำนวน 1,139 คนการดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครประจำหมู่บ้านใน จังหวัดตาก

การดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครประจำหมู่บ้านใน จังหวัดตาก ในเขต ผู้วิจัยซึ่งสนใจศึกษาพฤติกรรม การควบคุม และป้องกันโรคไข้เลือดออกในกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขใน จังหวัดตาก เนื่องจากอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เป็นผู้นำด้านสุขภาพ ซึ่งมีบทบาทหน้าที่สำคัญ ในการกระจายข่าวสารสาธารณะ และประสานกิจกรรมพัฒนาสาธารณสุขตลอดจนให้บริการสาธารณสุขด้านต่างๆเพื่อจะได้นำข้อมูลมาเป็นแนวทางในการส่งเสริมพฤติกรรมป้องกันโรคที่ถูกต้อง

และเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครประจำหมู่บ้านในจังหวัดตาก ซึ่งเป็นแบบอย่างในการดูแลสุขภาพ เพื่อลดภาวะการติดต่อของโรคไข้เลือดออกในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

สมมุติฐานของการวิจัย

ปัจจัยส่วนบุคคลของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ความเชื่อด้านสุขภาพ และการสนับสนุนทางสังคม มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) จังหวัดตาก

วิธีการดำเนินการวิจัย

1 รูปแบบการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาภาคตัดขวาง (cross-sectional descriptive study) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในจังหวัดตาก

2 ขั้นตอนและวิธีการวิจัย

1. ขั้นตอนการวิเคราะห์ปัญหา

เป็นขั้นตอนการศึกษาข้อมูลส่วนบุคคลและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเขตพื้นที่ตำบลพะวอ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก วิธีดำเนินการใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จังหวัดตาก

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษาคืออาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เป็นผู้ที่มีความรู้และเป็นแกนนำในการปฏิบัติตนเองด้านสุขภาพอนามัยที่ถูกต้องเป็นแบบอย่างให้ครอบครัว และสามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่สมาชิกในครอบครัว รวมถึงเป็นผู้ที่สามารถเปลี่ยนแปลงตนเองและขับเคลื่อนการดูแลสุขภาพของสมาชิกในครอบครัวและตนเองได้ มีอายุ 15 ปีขึ้นไป ครีวเรือนละ 1 คน ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลพะวอ จำนวน 7 หมู่บ้าน จำนวน 1,253 ครีวเรือน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของ Taro Yamane กำหนดระดับความเชื่อมั่น 95% (Greed is Goods, 2560)

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

เมื่อ n = ขนาดตัวอย่างที่ต้องการ

N = ขนาดของประชากรเท่ากับ 1,235 คน

e = ความคลาดเคลื่อนของการสุ่ม ร้อยละ 5 หรือ 0.05

ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 315 คน การสุ่มตัวอย่างใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างโดยอาศัยทฤษฎีความน่าจะเป็น (Probability Sampling) โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) สุ่มจับฉลากรายชื่อครัวเรือนในพื้นที่รับผิดชอบและกำหนดสัดส่วนจำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้านเทียบกับขนาดตัวอย่างทั้งหมด (Proportional to Size) ได้กลุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่ม ดังนี้

อำเภอแม่สอด อสม. ทั้งหมด 1,253 คน

รพ.สต.แต่ละแห่ง	จำนวน อสม.ทั้งหมด	กลุ่มตัวอย่าง
1. รพ.สต. แม่กีดสามท่า	72	28
2. รพ.สต. แม่ตาว	163	65
3. รพ.สต. แม่กุ	150	58
จำนวน อสม.ทั้งหมด	385	151

อำเภอบ้านตาก อสม. 753 คน

	จำนวน อสม.ทั้งหมด	จำนวน อสม.ที่สุ่ม
1. รพ.สต. พุงกระเซอะ	158	63
2. รพ.สต. ตากตก	148	58
3. รพ.สต. น้ำดิบ	70	28
จำนวน อสม. ทั้งหมด	376	149

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.2.1 รูปแบบของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามโดยแบ่งเป็น 4 ส่วน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ระยะเวลาในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ประสิทธิภาพการทำงาน อสม. และการเข้ารับการอบรมเรื่องโรคไข้เลือดออก มีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดตรวจสอบรายการ

ส่วนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านใน จังหวัดตาก ระดับความรู้คำตอบ การประเมิน 2 ระดับ 1. ถูก 2. ผิด

ส่วนที่ 3 ทักษะเกี่ยวกับพฤติกรรมป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในจังหวัดตาก ระดับทักษะการประเมิน 3 ระดับ 1. เห็นด้วย 2. ไม่แน่ใจ 3. ไม่เห็นด้วย

ส่วนที่ 4 แรงจูงใจต่อการควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุข ประจำหมู่บ้านในจังหวัดตาก ระดับ แรงจูงใจ การประเมิน 3 ระดับ 1. เห็นด้วยมาก 2.เห็นด้วย 3. เห็นด้วยน้อย

ส่วนที่ 5 พฤติกรรมการควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุข ประจำหมู่บ้านในจังหวัดตาก ระดับพฤติกรรม การประเมิน 3 ระดับ 1.ประจำ 2.บางครั้ง 3.ไม่เคย

1.2.2 ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

1.2.2.1 ศึกษาตำรา เอกสาร บทความ ทฤษฎีหลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดขอบเขตของการศึกษาวิจัยและสร้างเครื่องมือในการวิจัยให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.2.2 ศึกษาวิจัยการสร้างแบบสอบถามจากเอกสาร สัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดขอบเขต และเนื้อหาของแบบสอบถามจะได้มีความชัดเจนตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.2.3 นำข้อมูลที่ได้มาสร้างแบบสอบถามความรู้ ทักษะ แรงจูงใจ และพฤติกรรมการควบคุม และป้องกันโรคไข้เลือดออก

1.2.3 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยก่อนนำเครื่องมือไปใช้ เก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษา ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือตามขั้นตอนดังนี้

1.2.3.1 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความครบถ้วน ความเนื้อหา และภาษาที่ใช้ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

1.2.3.2 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมาตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปลักษณะของแบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ ทักษะ แรงจูงใจ และพฤติกรรมการควบคุม และป้องกันโรคไข้เลือดออกค่าตามแบ่งชั้น ควรมีค่า 0.7 ขึ้นไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ประสานงานกับโรงพยาบาลส่งเสริมตำบลในโซนที่ได้รับการคัดเลือกแต่ละแห่งใน 3 โซนของอำเภอแม่สอด และประสานงานกับโรงพยาบาลส่งเสริมตำบลในโซนที่ได้รับการคัดเลือกแต่ละแห่งใน 3 โซนของอำเภอบ้านตาก จังหวัดจังหวัดตาก ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษาและขอความร่วมมือกับกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม

3.1 ดำเนินการเก็บรวบรวมจากกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถามในกลุ่มอาสาสมัคร
สาธารณสุขประจำหมู่บ้านโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแห่ง

3.2 ผู้ศึกษานำแบบสอบถามที่จัดเก็บได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ความถูกต้องเพื่อนำมา
วิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4.การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติ ความถี่ ร้อยละ
ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product moment
correlation coefficient) แบ่งระดับคะแนนค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ได้แบ่งตามเกณฑ์ซึ่งมีค่า
ตั้งแต่ -1 ถึง +1 (Elifson K., 1990) โดยแบ่งระดับ ดังนี้

$r = \pm 1$ หมายถึง มีความสัมพันธ์สูงมาก (Perfect Relationship)

$r = \pm 0.71$ ถึง ± 0.99 หมายถึง มีความสัมพันธ์สูง (Strong Relationship)

$r = \pm 0.31$ ถึง ± 0.70 หมายถึง มีความสัมพันธ์ปานกลาง (Moderate Relationship)

$r = \pm 0.01$ ถึง ± 0.30 หมายถึง มีความสัมพันธ์ต่ำ (Weak Relationship)

ขั้นตอนการพัฒนาโปรแกรมสร้างเสริมพฤติกรรมกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของแกน
นำสุขภาพประจำครอบครัว เป็นขั้นตอนศึกษาความต้องการและข้อเสนอแนะของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการการ
ป้องกันโรคไข้เลือดออกในชุมชนโดยใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพใช้แนวคำถามแบบมีโครงสร้างเพื่อศึกษา
ความต้องการและข้อเสนอแนะของผู้ที่เกี่ยวข้องต่อการป้องกันโรคไข้เลือดออกของแกนนำสุขภาพประจำ
ครอบครัว

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงพรรณนาภาคตัดขวาง (cross- sectional descriptive study) เพื่อ
ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำ
หมู่บ้านใน จังหวัดตาก ประกอบด้วย ความรู้ ทักษะจิต แรงจูงใจ และพฤติกรรมป้องกันควบคุมโรค
ไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านใน จังหวัดตาก โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน
300 คน คำนวณจากสูตร Taro Yamane ที่มีความคลาดเคลื่อน 0.05 สุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ เก็บ
รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ประกอบด้วย ประกอบด้วย 5 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของ
ผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ระยะเวลาในการปฏิบัติงานของอาสาสมัคร
สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ประสบการณ์การทำงาน อสม. และการเข้ารับการอบรมเรื่องโรคไข้เลือดออก มี
ลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดตรวจสอบรายการ ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรม
ป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านใน จังหวัดตาก ระดับความรู้
คำตอบ การประเมิน 2 ระดับ 1. ถูก 2. ผิด ส่วนที่ 3 แบบสอบถามทัศนคติเกี่ยวกับพฤติกรรมป้องกัน

ควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในจังหวัดตาก ระดับทัศนคติ การประเมิน 3 ระดับ 1. เห็นด้วย 2. ไม่แน่ใจ 3. ไม่เห็นด้วย 4. แบบสอบถามแรงจูงใจต่อการควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ระดับแรงจูงใจ การประเมิน 3 ระดับ 1. เห็นด้วยมาก 2. เห็นด้วย 3. เห็นด้วยน้อย และส่วนที่ 5 แบบสอบถามพฤติกรรมควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ระดับพฤติกรรม การประเมิน 3 ระดับ 1. ประจำ 2. บางครั้ง 3. ไม่เคย ข้อมูลที่ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายข้อมูลทั่วไป คือเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ระยะเวลาในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุข การเข้ารับการอบรมเรื่องโรคไข้เลือดออก ความรู้ ทัศนคติ แรงจูงใจ และพฤติกรรมควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขใน จังหวัดตาก ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ผลการศึกษา

ข้อมูลทั่วไปปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านใน จังหวัดตาก พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 88.0 อายุ 46-55 ปี ร้อยละ 49.2 การศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาประถมศึกษาตอนปลาย (ป.4 -ป.6) ร้อยละ 74.3 รายได้ต่อเดือน 3,000 - 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 42 ระยะเวลาในการปฏิบัติงานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน มากกว่า 5 ปี ร้อยละ 86.6 และการเข้าอบรมเรื่องโรคไข้เลือดออก เคย ร้อยละ 97.3 ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านใน จังหวัดตาก อยู่ในระดับดีมาก จำนวน 291 คน คิดเป็นร้อยละ 91.33 รองลงมาอยู่ในระดับดี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.7 ทัศนคติเกี่ยวกับพฤติกรรมป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในจังหวัดตาก อยู่ในระดับดี จำนวน 291 คน คิดเป็นร้อยละ 97 รองลงมาอยู่ในระดับดีมาก จำนวน 2 คนคิดเป็นร้อยละ 1 และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 2 แรงจูงใจต่อการควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านใน จังหวัดตาก อยู่ในระดับดีมาก จำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 66.5 อยู่ในระดับดี จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 26.27 และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 7.46 พฤติกรรมการควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านใน จังหวัดตาก อยู่ในระดับดีมาก จำนวน 264 คน คิดเป็นร้อยละ 88 อยู่ในระดับดี จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 10.50 และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.50

อภิปรายผล

ความรู้เรื่องการควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลพนานิคม ตำบลบ้านโตก อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์ อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 0.91$, S.D = 0.16) ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับการศึกษาของรุ่งระวี สุขพันธ์ (2567) ที่ศึกษาพฤติกรรมการควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออก พบว่า ความรู้เรื่องการควบคุม และการป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อยู่ในระดับดีมากร้อยละ 97.69

ทัศนคติต่อการควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลพนานิคม ตำบลบ้านโตก อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์ อยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 4.30$, S.D = 0.60) ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับการศึกษาของสุภาพ หวังช่อกลาง (2564) ที่ศึกษาความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก พบว่า ด้านทัศนคติเกี่ยวกับการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชน มีค่าคะแนนเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$, S.D.= 0.80)

พฤติกรรมการควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลพนานิคม ตำบลบ้านโตก อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์ อยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 4.33$, S.D = 0.67) ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับการศึกษาของสุภาพ หวังช่อกลาง (2564) ที่ศึกษาความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก พบว่า ด้านพฤติกรรมเกี่ยวกับการป้องกันโรคไข้เลือดออกมีค่าคะแนนเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.52$, S.D.= 0.48)

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาความรู้ ทัศนคติ แรงจูงใจ และพฤติกรรม ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านใน จังหวัดตาก ผู้ศึกษาค้นคว้ามีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ควรให้ความรู้เรื่องโรคไข้เลือดออก และการป้องกันโรคไข้เลือดออกแก่กลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการเก็บแหล่งน้ำ ปิดให้มิดชิด เปลี่ยนถ่ายน้ำภาชนะ ถังน้ำขนาดเล็กหมั่นเปลี่ยนน้ำทุก 7 วัน เช่น แจกัน ขวด เลี้ยงปลาด่าง ไม้ประดับ ใส่ทรายธรรมชาติในจานรองกระถางต้นไม้ เนื่องจากการปฏิบัติข้อนี้สามารถควบคุมแหล่งลูกน้ำยุงลายได้

2. การวิจัยครั้งนี้สามารถพัฒนาต่อยอดไปในกลุ่มประชากรอื่นๆ นอกเหนือจากอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เช่น ผู้นำชุมชน ประชาชนทั่วไป หัวหน้าครอบครัว หรือกลุ่มนักเรียน เนื่องจากการควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกเป็นหน้าที่ของทุกคน

3. สถานบริการสาธารณสุขนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนควบคุม ป้องกันโรคไข้เลือดออกในประชาชนทุกกลุ่มวัย เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ทักษะ แรงจูงใจ และ พฤติกรรมที่ดีอันส่งผลต่อการปฏิบัติตนในการป้องกันโรคไข้เลือดออกได้อย่างครบถ้วนทุกประเด็น

เอกสารอ้างอิง

กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข (2565) สืบค้นจาก : https://ddc.moph.go.th/disease_detail.php?d=44

กองระบาด กรมควบคุมโรค (2566) สืบค้นจาก : <https://www.tropmedhospital.com/knowledge/54126.html>

ความรู้เรื่องโรคไข้เลือดออกจากโรงพยาบาลเวชศาสตร์ (2567) สืบค้นจาก <https://www.tropmedhospital.com/knowledge/dengue.html>

ณัฐยา สุนด์ิ และคณะ (2563) ปัจจัยทำนายพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชน ใน อำเภอเกาะช้าง

บุญประจักษ์ จันทร์วัน (2565) ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้กับพฤติกรรมป้องกันโรคไข้เลือดออกของ ประชาชน ในอำเภอที่มีอัตราป่วยสูง จังหวัดนครศรีธรรมราช

รุ่งระวี สุขพันธ์ (2567) พฤติกรรมการควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำ หมู่บ้าน ตำบลสรอย อำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่

วิทยา ศรีแก้ว (2565) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของ ประชาชนในตำบลที่มีอัตราป่วยสูง อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ศูนย์วิจัยสุขภาพกรุงเทพ (2565) สืบค้นจาก : <https://www.bangkokpattayahospital.com/th/healthcare-services/internal-medicine-center-th/medicine-articles-th/item/543-dengue-th.html>

สุภาพ หวังช่อกลาง (2564) ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการป้องกัน โรคไข้เลือดออกของประชาชน บ้านเทพ ทักษิณ ตำบลหนองแวง อำเภอเทพารักษ์ จังหวัดนครราชสีมา

โรงพยาบาลบำรุงราษฎร์กรุงเทพ (2567) สืบค้นจาก <https://www.bumrungrad.com/th/conditions/dengue-hemorrhagic-fever>

โรงพยาบาลธนบุรี (2565) สืบค้นจาก : <https://www.thonburihospital.com/โรคไข้เลือดออก.html>

โรงพยาบาลบำรุงราษฎร์ (2565) สืบค้นจาก : <https://www.bumrungrad.com/th/conditions/dengue-hemorrhagic-fever>

ไข้เลือดออกภัยใกล้ตัวจากยูงลาย (2567) สืบค้นจาก <https://www.krungthaihospital.com/dengue-hemorrhagic>